

II.

Ma már nem dívat az egyetemi tanévnyitókra jární. Ha fejébe venné valaki, hogy elmegy, valószínűleg kívül rekedne a szűkös Aula ajtaján. Kari évnyitókat nem rendeznek /!/ Ez az egyik oka, hogy a hallgatók a kar professzorait nem a kellő időben, a beiratkozáskor ismerik meg, hanem csak az előadásokon találkoznak velük először. A "lezserebb" diákok csak a vizsgán "azonosítják" a híres tanárt, a levelezősök zöme pedig mindössze a tanrendből értesül karunk professzorairól. Mindennapos, hogy tekintélyes egyetemi tanárainkat szinte lesöprik a lépcsőről a kitóduló évfolyamok, a folyosón hangoskodók tiszteletlenül említik a nevét, és csak kevés hallgató köszön nekik. Így aztán nem meglepő, hogy a maiak előtt oktató tudós tanárokat még hirből is alig-alig ismerik az egyetemisták. Az Uj Impulzus sorozata ezen kíván segíteni.

A r c k é p c s a r n o k

Buza László Professzorról

Buza László 58 éven át volt egyetemi tanár, ebből 45 évet a szegedi egyetem katedráján töltött el, a Nemzetközi Jogi Tanszéket vezette. Ez a gazdag életpálya a Ferenc József-i időkből szinte napjainkig ivelt.

Buza László 1885-ben született Sárospatakon vagyonos értelmiségi családban. Elvégezte a pataki Jogakadémiát, majd Budapesten, Berlinben és a Kolozsvári egyetemen tanult. Itt avatták doktorrá sub auspiciis, 1908-ban A **kitüntetéses** avatás, akkor azt jelentette, hogy a jelölt megkapta az osztrák császár és a magyar király 8 rubinkővel ékesített aranygyűrűjét./ Buza Lászlót már az utolsó államvizsgája előtt kinevezték "a közjog politika és nemzetközi jog nyilvános rendkívüli tanárává" Sárospatakra, s még az első világháboru előtt "rendes tanári" minősítést kapott, majd magántanár lett Kolozsvárott. Ebben az első évtizedben államjoggal foglalkozott. 25 évesen jelentette meg első művét. 1920-ban /Horthy kormányzóvá választása után/ kiadta a királykérdésről írott könyvét, amely éles poltikai visszhangra talált. Ennek hatására felhagyott az államjog kutatásával és a későbbiekben csak nemzetközi joggal foglalkozott.

1923-ban tanszékvezetőnek nevezték kis Szegedre a Nemzetközi Jogi katedrára. Két legjelentősebb könyvét ebben az időszakban írta.

1930-ban Budapesten kiadták "A kisebbségek jogi helyzete c. munkáját
1935-ben pedig önálló tankönyvét irt.

A második bécsi döntés után az ideiglenesen Szegedre helyezett,
1872-ben alapított Ferencz József Tudományegyetem visszakerült
Kolozsvárra. Ez módosította Buza professzor pályáját is. Több kollé-
gájával együtt ő is átkerült Kolozsvárra, 1940-ben. /Az ott működöt-
román egyetem a magyar csapatok bevonulása előtt átköltözött Nagy-
szebenre./ Buza Lászlót Kolozsvárott érte a felszabadulás. A szovje-
hadereg megjelenése után a nagyszebeni egyetem rektora követelte,
hogy Kolozsvárott újra a román legyen az oktatás nyelve, s az épü-
leteket adják vissza a Babes Egyetemnek. Buza László az illetékes
szovjet parancsnokhoz fordult, aki a magyar egyetem továbbélése mel-
lett határozott. Az egyetem neve Bolyai Tudományegyetemre változott.
Buza professzor egészen 1948 októberéig dolgozott Kolozsvárott. Ő
volt akkoriban a kolozsvári egyetem lelke, hiszen alig maradt ott
oktató. A felszabadulás utáni tanévet egyedül kezdte el, amikor min-
den tárgyat, minden évfolyamnak ő adott elő.

1948 októberétől visszajött Szegedre, ahol 1945-től újra meg-
indult a jogászképzés. 1948-ig megbízott tanszékvezetők voltak a
szegedi katedrán. /Egy évig pl. ifj. Bibó István is, / Itt közben tel-
jesen új társadalmi viszonyok alakultak ki. Buza professzor megismer-
te és elfogadta ezeket, bár ő nem vett részt a politikai életben, so-
ha egyetlen pártnak nem volt tagja. Tevékenykedett viszont különféle
társadalmi szervezetekben, tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiá-
nak - mely 1938-ban levelező, 1946-ban pedig rendes tagjává válasz-
totta - elnöke a Jogászszövetségnek, főgondnoka egy református egy-
házkerületnek.

Tudományos munkáiban az új szellemű nemzetközi jogot, és annak
egyes intézményeit vizsgálta /pl. az alapelveket, a beavatkozás til-
lalmát, az ENSZ főtitkárának jogállását, Magyarország szuverenitását
stb./ Gazdag munkássága nagyon jelentős nemcsak az önmagában vett
tudományos eredményekért, hanem mert lényegesen hozzájárult a szűkös
magyar nyelvű nemzetközi jogi irodalom gazdagításához. Tudományos tel-
jesítménye honoráriumaként akadémiai taggá választották, a nyugdíja-
zásakor /1966-ban/ neki adományozott Munka Érdemrend arany fokozat
pedig elsősorban oktató és közéleti szervező munkásságát ismerte el.

Ő maga mindenkinél fontosabbnak tartotta az oktatómunkát. Minden
órját megtartotta, ennek fejében akár akadémiai ülést is lemondott.
Ragaszkodott ahhoz is, hogy a szemináriumokat ő vezesse, hiszen ott
ismerhette meg a hallgatóit. A vizsgáztatást soha át nem engedte.

/Igaz, lényegesen kevesebb joghallgató volt még a 60-as évek elején is, mint manapság./ A vizsgázókat előre nagyon pontosan beosztotta, szigorúan tartotta is magát a kiírt időhöz /Egy szigorlat éppen 30 percig tartott./

Nemcsak munkájában, de magánéletében is nagyon fegyelmezett, korrekt, pontos ember volt, puritán egyszerűségi életvitellel. Rendkívül családcentrikus volt, élete végéig /1969-ben halt meg/. Nagybik fiával élt Budapesten. /Kisebbik fia Zoltán jogásznak tanult, és a háboru idején a kolozsvári évek alatt köztisztviselőként hamis menleveleket adott az üldözött zsidóknak, hogy azok elkerüljék a deportálást. 1944-ben a büntetéstől való félelmében édesanyjával együtt öngyilkos lett. Sirjuk a hársongárdi temetőben van./

Buza László mintegy másfélszáz művet publikált 60 éves pályája során. Ezek egy része a Nemzetközi Jogi Tanszéken, illetve a kari könyvtárban található. Sajnos, sehol nincs egységes áttekinthető gyűjtemény a munkáiból, a kisebb terjedelműek közül pedig sok elkallódott. Buza professzort a mi nemzedékünk már nem ismerhette, tanítványai azonban ma is aktív jogászok. A nemzetközi jog két mai magyar reprezentánsa: Nagy Károly és Herczegh Géza professzorok pedig az ő asszisztensei voltak. A JATE Állam- és Jogtudományi Kara 1958-ban, 50 éves oktatói működésének ünnepén, emlékkönyvet is adott ki Buza László professzor munkássága előtt tisztelegve.

Posta Ilona